

наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О. О. Сакалок. — Одеса, 2012. — 22 с.

12. Светлорусова А. В. Професійна підготовка магістрів управління навчальним закладом на засадах рефлексивного підходу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / А. В. Светлорусова. — Київ, 2009. — 22 с.

13. Сорочан Т. Підготовка керівників шкіл до управлінської діяльності : теорія і практика : [монографія] / Т. М. Сорочан. — Луганськ : Знання, 2005. — 384 с.

14. Торган М. М. Підготовка менеджерів освіти до здійснення контрольно-діагностичних функцій : дис. ... канд. пед наук : 13.00.04 / Торган Маріанна Миколаївна. — Одеса, 2012. — 226 с.

TRAINING MANAGERS EDUCATION IN THE CONTEXT OF MODERN SCIENTIFIC RESEARCH

Abstract. *In the article analyzed and systematized doctoral research on the problem of training of managers of education in higher education establishments, disclosed specifics of training managers of education in modern conditions.*

The problem of special training of managers of education in higher education establishments is very crucial. Training should be directed to the formation of personality, which is capable to fruitful administrative work in modern conditions.

Modernization of higher pedagogical education in the context of globalization, integration and socio-cultural processes in society determines the need for a comprehensive study of training future managers of education with risk management in schools

Vocational training of managers of education - a purposeful process of professional development, which provides for the formation of significant management activity knowledge, practical skills, as well as professionally important personal qualities sufficient to successfully perform job duties.

Found that the majority of dissertation research focused on the formation of preparedness of managers of education to management activity on the basis of competence approach.

The analysis of scientific literature and dissertations showed that the problem of risk management in the school was not the subject of study special education training managers.

In management practice managers of education should be able to identify potential risks in modern conditions. They should be able to take into account various internal and external factors, difficulties and problems; to estimate the possible impact of the risk and take appropriate action.

УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГУМАНІТАРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

УДК 378.6.091.279.7:37

Щебликіна Т. А.

У статті розкрито сутність моніторингу навчальних досягнень студентів педагогічних вишів. Проаналізовано основні вимоги до організації цього процесу. Визначено умови ефективного здійснення

моніторингу навчальних досягнень майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей у системі вищої освіти.

Ключові слова: моніторинг, навчальні досягнення, майбутні вчителі, гуманітарні спеціальності, умови.

УСЛОВИЯ ЭФФЕКТИВНОГО ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ МОНИТОРИНГА УЧЕБНЫХ ДОСТИЖЕНИЙ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ГУМАНИТАРНЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ

Т. А. Щеблыкина

В статье раскрыта сущность мониторинга учебных достижений студентов педагогических вузов. Проанализированы требования к осуществлению этого процесса. Определены критерии результативности мониторинга учебных достижений будущих учителей гуманитарных специальностей.

Ключевые слова: мониторинг, учебные достижения, будущие учителя, гуманитарные специальности.

CONDITIONS OF ACADEMIC ACHIEVEMENTS EFFECTIVE MONITORING OF FUTURE TEACHERS OF HUMANITIES

T. Shcheblykina

The article reveals the essence of academic achievements monitoring of pedagogical universities students. The basic requirements of the process were analyzed. The conditions for the effective monitoring of academic achievements of future teachers of humanities in higher education were defined.

Keywords: monitoring, academic achievements, future teachers, humanities conditions.

Постановка проблеми. Сучасна реальність висуває перед вищими педагогічними закладами принципово нові вимоги щодо рівня підготовки майбутніх учителів. У такій ситуації значно підвищується роль моніторингових процедур, які при правильній організації дозволяють досліднику скласти об'єктивні уявлення як про перебіг здійснення цієї підготовки, так і про її поточні й кінцеві результати. Тому проблема забезпечення ефективності моніторингу навчальних досягнень студентів педагогічних вишів набуває сьогодні особливої актуальності.

Звернення до наукової літератури дозволяє виділити багато праць, присвячених висвітленню окремих аспектів цієї проблеми, зокрема, таких: теоретичних основ організації педагогічного моніторингу як засобу підвищення якості сучасної освіти (Г. Єльнікова, О. Ляшенко, О. Локшина, В. Олійник, О. Майоров та ін.); питань забезпечення ефективності освітнього процесу у вищій школі (А. Алексюк, В. Беспалько, Л. Одерій та ін.); технології комплексного оцінювання готовності випускників вишів до здійснення професійної діяльності (А. Кирилук, С. Некрасов, В. Шадриков та ін.); різних підходів до визначення сутності навчальних досягнень студентів (М. Дубова, Є. Житкова, В. Полежаєв, М. Полежаєв та ін.).

Очевидно, що система вищої освіти в цілому та процес здійснення моніторингу навчальних досягнень студентів, зокрема, в останні роки під впливом динамічного

розвитку суспільства зазнає значних змін. Тому високо оцінюючи внесок науковців у вивчення проблеми підвищення ефективності моніторингу навчальних досягнень студентів педагогічних вишів, треба відзначити, що в сучасних умовах вона вимагає глибокого переосмислення й подальшого розвитку. Причому в ситуації подальшої гуманізації та гуманітаризації шкільної освіти ця проблема набуває особливого значення для підвищення якості професійної підготовки майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей.

Мета статті – визначити умови ефективного здійснення моніторингу навчальних досягнень майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей.

Виклад основного матеріалу. Зазначимо, що на основі аналізу наукової літератури в попередніх авторських публікаціях було визначено, що моніторинг навчальних досягнень майбутніх учителів являє собою процес безперервного науково обґрунтованого відстеження результатів їхньої навчальної діяльності, що проявляються у формі знань, умінь, якостей і компетентностей, системи емоційно-ціннісних ставлень та забезпечують професійно-особистісне становлення кожного студента.

Крім того, було доведено, що специфіка змісту навчального матеріалу з гуманітарних дисциплін значною мірою впливає на організацію моніторингу навчальних досягнень майбутніх учителів у процесі його засвоєння. Адаже встановлено, що в галузі гуманітарних наук може існувати декілька різнозначних підходів щодо інтерпретування тих чи інших фактів чи подій. А тому найважливішим результатом вивчення гуманітарних дисциплін є не стільки засвоєння людиною об'єктивних знань про відповідні феномени, скільки формування на основі цих знань певних суб'єктивних оцінних суджень та ціннісного ставлення до досліджених об'єктів, розвиток її емоційної сфери й моральних якостей (чесності, толерантності, емпатійності тощо), розширення життєвого досвіду. Вищеописані авторські теоретичні доробки враховувались під час подальшого проведення дослідження.

У контексті порушеної проблеми необхідно також зазначити, що для забезпечення ефективності моніторингу навчальних досягнень майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей необхідно керуватися визначеними науковцями загальними вимогами до організації моніторингового процесу в системі вищої освіти. Зокрема, О. Сахарчук серед цих вимог визначає такі: 1) системність аналізу всієї сукупності критеріїв якості процесу та результатів професійної підготовки майбутніх учителів при врахуванні цінності одиничності кожного об'єкта спостереження; 2) об'єктивність інтерпретації й оцінювання, що досягається достатністю та валідністю вибірки; 3) визначення заданої періодичності спостереження, тобто дотримання циклічності й повторення однієї і тієї ж процедури в однакових умовах, проте в різний час; 4) синтез якісно-кількісної інтерпретації результатів моніторингу; 5) єдність зовнішнього та внутрішнього моніторингу; 6) поступовість та нарощування обсягу позитивних змін в усіх аспектах підготовки майбутніх учителів, причому особливою складністю це завдання відрізняється для мотиваційно-ціннісної сфери, бо «вона полімотивована та множинно детермінована» [4, с. 43].

У деяких моментах схожі ідеї висловив К. Корсак, який зазначив, що якість будь-якого педагогічного вимірювання забезпечується насамперед такими його характеристиками: об'єктивність, що досягається максимальною

стандартизацією цього процесу, науково обґрунтованою обробкою даних та грамотним інтерпретуванням отриманих результатів; надійність, котра відображається в достатньому рівні стійкості результатів, повторенні їх під час додаткових вимірювань у стандартних ситуаціях; валідність, яка передбачає вимірювання первинних, а не вторинних ознак об'єкта, причому результати цього дослідження мають бути адекватно відображені в наведених даних; точність, що визначає мінімальну систематичну помилку, з якою можна провести вимірювання обраним методом [2, с. 43].

Формулюючи значною мірою аналогічні вимоги до якості педагогічного вимірювання, О. Севрук та О. Юніна розкривають сутність відповідних ознак цього процесу більш докладно. Так, автори пояснюють, що об'єктивність вимірювання передбачає: 1) отриманий результат має бути зумовлений тільки властивостями самого предмета дослідження та не залежати від суб'єктивної точки зору науковця; 2) уніфікацію вимірників, що дає змогу створити рівні умови вимірювання для всіх суб'єктів цього процесу; 3) наявність можливості зіставлення отриманих результатів вимірювання; 4) надійність і валідність вимірювання.

Автори пояснюють, що під надійністю розуміється точність вимірювання. У свою чергу, визначення валідності передбачає встановлення, чи дійсно вимірювалось те, що передбачалось вимірити. Зокрема, в науковій літературі виділено різні види валідності: змісту; відповідності критерію; прогнозу тощо.

О. Севрук та О. Юніна також підкреслюють, що вимірювання має відповідати кількісним та якісним (концептуальним) нормам. Кількісні норми пов'язані із застосуванням певних кількісних критеріїв. Прикладом концептуальних норм є навчальні програми, що визначають, як та чому треба навчати суб'єктів освітнього процесу [5, с. 48-53].

О. Сергєєва дійшла висновку про необхідність дотримуватися під час здійснення моніторингу навчальних досягнень майбутніх учителів таких вимог:

1. Указаний моніторинг має діагностувати не тільки когнітивний (знання) й діяльнісний (уміння й навички) компоненти навчальних досягнень відповідно до Державних стандартів освіти, але й мотиваційно-ціннісний (психологічна готовність та ставлення) компонент. При цьому комплекс обраних оцінних процедур повинен забезпечити можливість визначення інтегральної оцінки компетентності, сформованої під час здійснення професійної підготовки. Це дозволяє охопити в моніторинговій процедурі все результати освітнього процесу та зробити правильні висновки щодо просування студента до кінцевої мети — формування професійно-особистісної компетентності майбутнього вчителя як інтегративного показника його професійної придатності.

2. Для активізації розвитку суб'єктності студентів моніторинг повинен посилити «особистісну орієнтацію» (В. Сериков) освітнього процесу. Це вимагає здійснювати особистісно орієнтований підхід не тільки до організації даного процесу, але і до процедури оцінювання навчальних досягнень студентів. Ідеться про цілісний погляд на кожного з них як унікальну особистість, урахування його індивідуальних мотивів, цілей, потреб та навчальних можливостей під час визначення оцінок, надання права вибору форми звітності про результати виконаної роботи. При цьому треба значну увагу приділяти реалізації функції заохочення моніторингової системи, що дозволяє створювати для студентів ситуації успіху та спонукати їх до підвищення своїх навчальних досягнень.

3. Моніторинг навчальних досягнень студентів повинен спонукати кожного з них до ліквідації виявлених у нього вад у знаннях і вміннях та до подальшого розвитку успіхів в опануванні навчальних дисциплін. При цьому забезпечення дієвого зворотного зв'язку в процесі здійснення педагогічної взаємодії допомагає не тільки викладачам, але і самим студентам на основі аналізу отриманих поточних результатів цілеспрямовано планувати подальшу навчальну роботу, а також вносити з метою покращення відповідні зміни в освітню діяльність майбутніх учителів та професійну діяльність викладачів. Доцільно також привернути увагу на важливість включення в процес моніторингу відповідних оцінних процедур, котрі активізують рефлексію студентами власних навчальних досягнень, що позитивно впливає на становлення особистості як суб'єкта управління якістю своєї професійної підготовки.

Дослідниця стверджує, що моніторинг навчальних досягнень майбутніх учителів, який проводиться відповідно до наведених вимог, дає змогу «подолати відчуження результатів навчальної діяльності від її суб'єкта та включити навчальні досягнення студента в поле його особистісних досягнень» [6, с. 76].

У контексті обраної проблеми доцільно також відзначити, що науковцями висловлюються різні погляди щодо визначення умов, які сприяють підвищенню ефективності моніторингу навчальних досягнень молодих людей. Так, О. Сергєєва за результатами свого дослідження визначила необхідність забезпечення таких умов: 1) створення сприятливого емоційно-психологічного клімату на заняттях для позитивного сприйняття майбутніми педагогами результатів моніторингу; 2) реалізація багатоканального зворотного зв'язку; 3) достатній рівень професійної компетентності викладачів; 4) наявність адекватних організаційно-методичних та технічних ресурсів [7 с. 76].

О. Пліско вважає, що моніторинг навчальних досягнень суб'єктів освітнього процесу буде ефективним, якщо забезпечити такі умови: 1) розроблення й запровадження в навчальний процес науково-методичної програми поетапного здійснення цього моніторингу; 2) оволодіння викладачами педагогічним інструментарієм проведення моніторингу на засадах його наукової організації; 3) залучення молодих людей до самомоніторингу навчальних досягнень з метою стимулювання їхнього особистісного саморозвитку [3 с. 7].

За результатами наукового пошуку Н. Байдацької, результативність моніторингу підвищується через дотримання таких умов: 1) розроблення мети, завдань, видів, функцій та принципів організації моніторингу; 2) забезпечення теоретичної й методичної готовності викладачів до впровадження моніторингу в навчально-виховний процес вишу; 3) до моніторингу залучено студентів як суб'єктів навчально-виховного процесу; 4) у процесі моніторингу використовуються нові інформаційні технології [1, с. 3].

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. На підставі врахування точок зору науковців та результатів власного дослідження зроблено висновок про те, що ефективне здійснення моніторингу навчальних досягнень майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей у системі вищої освіти забезпечується за таких умов:

1) дотримання визначених науковцями загальних вимог до організації моніторингового процесу в системі вищої освіти;

2) урахування специфіки навчального матеріалу з предметів гуманітарного циклу, що значною мірою впливає на реалізацію моніторингових процедур;

3) системне сполучення моніторингу й самомоніторингу навчальних досягнень студентів;

4) активне використання сучасних комп'ютерних технологій у моніторинговому процесі.

У подальшому дослідженні передбачається реалізувати ці умови під час здійснення професійної підготовки майбутніх учителів та проаналізувати отримані результати.

Література

1. Байдацька Н. М. Педагогічні умови моніторингу якості навчальних досягнень студентів у вищих навчальних закладах недержавної форми власності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Н. М. Байдацька. – Вінниця, 2007. – 23 с.

2. Корсак К. Якість педагогічних вимірювань : нерозв'язана проблема / К. Корсак // Освіта і управління. – 1999. – Т. 3. – № 3. – С. 121-130.

3. Пліско О. В. Організаційно-педагогічні умови моніторингу навчальних досягнень учнів старшої школи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09 / О. В. Пліско. – Харків, 2012. – 194 с.

4. Сахарчук Е. И. Мониторинг качества подготовки специалистов в педагогическом вузе : опыт реализации / Е. И. Сахарчук // Интеграция образования. – 2004. – № 1. – Вып. № 1. – С. 43-48.

5. Севрук И. А. Мониторинг качества преподавания в школе / И. А. Севрук, Е. А. Юнина. – М. : Педагогическое общество России, 2003. – 143 с.

6. Сергеева Е. В. Мониторинг учебных достижений студента педагогического вуза в системе управления качеством подготовки специалистов / Е. В. Сергеева // Известия Волгоградского государственного педагогического университета. – 2010. – Вып. 9. – Т. 54. – С. 75-79.

7. Сергеева Е. В. Мониторинг учебных достижений студентов в системе управления качеством подготовки специалистов в педагогическом вузе : автореф. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Е. В. Сергеева. – Волгоград, 2011. – 27 с.

CONDITIONS OF ACADEMIC ACHIEVEMENTS EFFECTIVE MONITORING OF FUTURE TEACHERS OF HUMANITIES

T. Shcheblykina

Abstract. *In terms of further humanization and humanitarization of education the problem of applying of monitoring effectiveness of academic achievements of the future teachers of humanities gains particular relevance. It was determined that the monitoring of academic achievements of future teachers is a continuous process of scientifically-based considering of their training activities results manifested in the form of knowledge, skills and competencies, the system of emotional and value attitudes and provide professional and personal development of each student.*

During the scientific research it was found that the basic requirements to the pedagogical measurements quality are as follows: 1) the gained result should be due only to the properties of the object of study and shouldn't depend on the subjective point of view of a scientist; 2) unification measures

that give an opportunity to create equal conditions of measurement for all subjects of the process; 3) the opportunity of the comparability of the measurement results; 4) reliability and validity. In addition, the measurement process must meet the quantitative (associated with the use of certain quantitative criteria) as well as quality (conceptual) regulations (O. Sevrukh, A. Yunina).

Based on consideration of scientific opinions and the results of our research it was concluded that effective monitoring of academic achievements of future teachers of humanities in higher education is provided under the following conditions: 1) the enforcement of the general requirements of the monitoring process in higher education defined by scientists; 2) consideration of specific educational material on the humanities, which greatly affects the implementation of monitoring procedures; 3) systematic application of monitoring and selfmonitoring of students academic achievements; 4) active use of modern computer technologies in the monitoring process.

Keywords: monitoring, academic achievements, future teachers, humanities conditions.

ФОРМУВАННЯ ІГРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ В УМОВАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Потікани В.В.

У статті розглядається сутність поняття «ігрова компетентність вихователя дошкільного навчального закладу», її структура та формування в умовах професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти.

Ключові слова: ігрова діяльність дітей дошкільного віку, ігрова компетентність, вихователь дошкільного навчального закладу, дошкільна освіта, професійна підготовка.

ФОРМИРОВАНИЕ ИГРОВОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ВОСПИТАТЕЛЯ В УСЛОВИЯХ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ

Потікани В.В.

В статье рассматривается сущность понятия «игровая компетентность воспитателя дошкольного учреждения», ее структура и формирование в условиях профессиональной подготовки будущих специалистов дошкольного образования.

Ключевые слова: игровая деятельность детей дошкольного возраста, игровая компетентность, воспитатель детского сада, дошкольное образование, профессиональная подготовка.

FORMATION OF GAMING COMPETENCE TUTORS IN TRAINING OPPORTUNITIES

Potikani Victoria Victorovna

The article deals with the essence of the concept of «competence play preschool teacher», its structure and formation in the professional training of future specialists of preschool education.